

संस्कृतभारती पश्चिममहाराष्ट्रम्
पत्राचारद्वारा संस्कृतम्
प्रवेशः - प्रश्नपत्रिका
फेब्रुवारी २०२४

माघ कृ. प्रतिपक्षिथिः ।
समयः - होरात्रयम् ।

दिनांकः - २५.०२.२०२४
गुणाः - १००

महत्त्वाच्या सूचना -

- १) उत्तरपत्रिकेच्या प्रत्येक पानावर समासात मध्यभागी खालील माहिती न चुकता घावी.
 - अ) स्वतःचे पूर्ण नाव
 - आ) नोंदणी (Registration) क्रमांक
 - इ) संपर्क (भ्रमणध्वनी) क्रमांक
 - ई) पृष्ठ क्रमांक -- उत्तरपत्रिकेची
- एकूण पृष्ठ संख्या/ सद्य पृष्ठ क्रमांक (उदा - ७/१, ७/२, ...)
- २) परीक्षा गृहात प्रवेश केल्यावर स्वतःच्या उपस्थितीची नोंदणी करणे अनिवार्य आहे. **ऑनलाईन पद्धतीने परीक्षा देणाऱ्यांसाठी उपस्थिती नोंदणी करण्याकरिता उपस्थिती सूत्र (attendance link) झूम मिटिंगमध्येच देण्यात येईल.** प्रत्यक्ष परीक्षा देणाऱ्यांसाठी **उपस्थिती सूत्र त्यांच्या परीक्षा क्वाडसअप ग्रुप मध्ये देण्यात येईल.**
- ३) स्वलिखित उत्तरपत्रिकेची पीडीएफ परीक्षेच्या दिवशीच गुगल फॉर्ममध्ये देणे अनिवार्य आहे. त्यासाठी गुगल फॉर्म लिंक झूम मिटिंगमध्ये दिली जाईल.
- ४) परीक्षेचा निर्णय (Result) घोषित होईपर्यंत आपली उत्तरपत्रिका जपून ठेवावी.

प्रवेश परीक्षेसंबंधित सूचना —

१. सुभाषिते, सूक्ती आणि प्रहेलिका यांचा अर्थ मराठीतून लिहिणे अपेक्षित आहे.
२. संस्कृत किंवा मराठी भाषेतून लिहिताना त्या त्या भाषेच्या लेखननियमांना अनुसरूनच उत्तरे लिहावीत.

प्रश्न १) कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे मराठीत लिहा.

(१० गुण)

- १) हस्व स्वर किती व कोणते आहेत?
- २) कोणत्या स्वरांचे हस्व होत नाहीत?
- ३) कोणत्या वर्णाना अल्पप्राण म्हणतात?
- ४) शब्द कसे तयार होतात?
- ५) संज्ञा म्हणजे काय?
- ६) वचनांचे प्रकार किती व त्यांची नावे लिहा.
- ७) अनपेक्षित वर्णाच्या उच्चारणाने कोणते दोष निर्माण होतात?
- ८) उपपदविभक्ती अर्थ स्पष्ट करा.
- ९) मूळ धातूला किती विभागात विभागले आहे? व कोणत्या?
- १०) तिडऱ्या प्रत्यय किती प्रकारचे आहेत?
- ११) पठति - पठिष्यति। या दोन क्रियापदांमधील भेद स्पष्ट करा.
- १२) 'अव्यय' व्याख्या लिहा.

प्रश्न २) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही दहा.)

(१० गुण)

- १) सर्व प्रकारच्या नामाच्या बदल्यात जे येतं त्याला म्हणतात.
- २) शब्दांचा प्रयोग पुलिङ्ग व नपुंसकलिंग दोन्ही मध्ये शुद्ध मानला जातो.
- ३) क्तवतु प्रत्यक्ष अर्थाला व्यक्त करतो.
- ४) मूळ क्रियापदाला संस्कृत मध्ये संबोधतात.
- ५) हा प्रश्नवाचक शब्द नेहमी बहुवचनात असतो.
- ६) वेळ दर्शविण्यासाठी या शब्दाचा उपयोग केला जातो.
- ७) मुळकटिकम् नाटकाचे लेखक आहेत.
- ८) पंचमी विभक्तीच्या अर्थाला दर्शविण्यासाठी पदांमध्ये जोडला जातो.

- ९) उपसर्गाची संख्याआहे.
- १०) कत्वा आणि ल्यप् प्रत्ययआहेत.
- ११) भवभूतीनेहे नाटक लिहिले आहे.
- १२) क्रियासूचक शब्दालाम्हणतात.

प्रश्न ३ अ) कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे मराठीत लिहा.

(५ गुण)

- १) किम् वा इदम् शब्दांना मकारान्त शब्द का म्हणतात?
- २) त्रिलिङ्गक चा अर्थ काय आहे?
- ३) क्रियापदांचे मुख्य गण किती व कोणते?
- ४) स्म चा प्रयोग केव्हा केला जातो?
- ५) चेत् शब्दाचा उपयोग केव्हा केला जातो?
- ६) दर्शनशास्त्राचे मुख्य भाग किती व कोणते?

आ) कोणत्याही दोन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे मराठीत लिहा.

(५ गुण)

- १) अनुस्वार लिहिण्याबद्दलचे नियम कोणते आहेत?
- २) वर्णाच्या संयोजना संबंधात नियम उदाहरणांनी स्पष्ट करा.
- ३) कतवतु प्रत्ययाची वैशिष्ट्ये उदाहरणासहित लिहा.

प्रश्न ४ अ) कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे सूचनेप्रमाणे लिहा.

(५ गुण)

- १) किमिच्छति नरः काश्याम्?
.....दीयताम् एकम् उत्तरम्। ही प्रहेलिका पूर्ण करा.
- २) अपादो दूरगामी च साक्षरो न च पण्डितः।
अमुखः स्फुटवक्ता च यो जानाति स पण्डितः।
या प्रहेलिकेचे उत्तर संस्कृत मध्ये लिहा.
- ३) न तस्यादिः न तस्यान्तः मध्ये यः तस्य तिष्ठति। प्रहेलिकेच्या या पहिल्या ओळीचा अर्थ मराठीत स्पष्ट करा .
- ४) न निश्चितार्थाद्विरमन्ति धीराः। या सूक्तीचा अर्थ मराठीत स्पष्ट करा.

५) गुणः पूजास्थानं गुणिषु न च लिङ्गं न च वयः। या सूक्तीचा अर्थ मराठीत स्पष्ट करा.

६) सर्वमङ्गलमाङ्गल्ये शिवे सर्वार्थसाधिके
शरण्ये त्र्यम्बके गौरी नारायणी नमोऽस्तु ते।
या श्लोकाचा अर्थ मराठीत स्पष्ट करा.

आ) कोणत्याही दहा शब्दांना पर्यायी संस्कृत शब्द लिहा. (५ गुण)

१) वहिनी	२) गवळी	३) आतला कप्पा
४) छत.	५) फुलदाणी.	६) बादली
७) गुलाब.	८) केळ.	९) आरसा
१०) भेंडी.	११) आज.	१२) महिना

प्रश्न ५ अ) कोणत्याही पाच अव्यांपासून (त्यांचा प्रयोग करून) संस्कृत मध्ये वाक्य तयार करा.

(५ गुण)

१) उपरि.	२) उच्चैः	३) सह	४) किमर्थम्
५) तूष्णीम्	६) सर्वदा	७) कृते	

आ) जोड्या जुळवा (कोणत्याही पाच) (५ गुण)

१) अष्टाध्यायी.	विश्वनाथः
२) ब्रह्मसूत्राणि	पाणिनिः
३) महाभाष्यम्	व्यासः
४) साहित्यदर्पणः.	गौतमः
५) न्यायसूत्राणि	जैमिनिः
६) जैमिनिसूत्राणि.	पतञ्जलिः

प्रश्न ६ अ) सुभाषिते पूर्ण करा (कोणतीही पाच) (५ गुण)

१) न कश्चिदपि जानाति
..... कुर्यादद्यैव बुद्धिमान्।

२) शिष्यः स्वमेधया। पादं कालक्रमेण च।

३) विद्या रक्षणाय।

४) उद्यमेनैव सिध्यन्ति
.....मुखे मृगाः।

५) स तु भवति दरिद्रो
मनसि चको दरिद्रः।

६) रामाय रामभद्रायवेधसे।
.....पतये नमः।

आ) कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे सूचनेप्रमाणे लिहा. (५ गुण)

- १) लता नृत्यति किम्? 'आम्' चा उपयोग करून उत्तर पुन्हा लिहा.
- २) ७.३० ही वेळ संस्कृत मध्ये लिहा.
- ३) 'अस्ति' या क्रियापदाचे बहुवचन लिहा.
- ४) सात प्रश्नवाचक शब्दांना संस्कृत मध्ये काय म्हणतात?
- ५) 'आपण' या शब्दा करिता संस्कृत मध्ये कोणत्या दोन शब्दांचा उपयोग केला जातो?
- ६) 'क्त्वा' प्रत्ययाचा उपयोग केव्हा केला जातो?

प्रश्न ७) कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१० गुण)

- १) 'तद्' शब्दाचे पुलिङ्गे प्रथमा विभक्तीचे एकवचन, द्विवचन, बहुवचन लिहा.
- २) 'किम्' शब्दाचे स्त्रीलिङ्गे चतुर्थी विभक्तीचे एकवचन, बहुवचन लिहा.
- ३) युष्मद्' शब्दाचे षष्ठीविभक्तीची रूपे लिहा.
- ४) मातृ शब्दाचे द्वितीया विभक्तीचे एकवचन, बहुवचन लिहा.
- ५) गुरोः, गुरुभ्याम्, गुरुभ्यः ही कोणत्या विभक्तीची रूपे आहेत?
- ६) पितृ शब्दाचे सम्बोधनम् एकवचन लिहा.
- ७) कर्तारः शब्दाचे मूळ शब्द (प्रातिपदिकम्) लिहा.
- ८) देव, गुरु शब्दांचे तृतीया एकवचन लिहा.

- ९) एतैः शब्दाचे विभक्ती व वचन लिहा.
- १०) 'रमायाम्' शब्दाचे मूळ शब्द (प्रातिपदिकम्) व लिङ्गं लिहा.
- ११) मह्यम्, तस्मै शब्दांची विभक्ती व वचन लिहा.
- १२) हरि शब्दाची सप्तमी विभक्तीचे एकवचन, बहुवचन लिहा.

प्रश्न ८) कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(१० गुण)

- १) अश्वः।(धाव्) धातूचे वर्तमान काळातील योग्य रूप लिहा.
- २) वन्द् धातूचे भविष्यकाळातील मध्यम पुरुष द्विवचन व बहुवचन रूप लिहा.
- ३) 'हसतु' लकारः (कालः) ओळखा.
- ४) अहं लिखामि। बहुवचने परिवर्तन करा.
- ५) 'असेवथा:' या मध्यम पुरुष एक वचनातील क्रियापदाची उरलेली दोन अविशिष्ट रूप लिहा.
- ६) त्वं.....।(सह) लोट् (प्रेरणा) लकाराचे योग्य रूप लिहा.
- ७) सः पठति। लड् (भूतकाळ) लकारात परिवर्तन करा.
- ८) वयम् आनन्देन संस्कृतं.....।(पठ) रिक्त स्थानी वर्तमान काळाचे योग्य रूप भरा.
- ९) 'भाष्' धातूचे वर्तमान काळातील प्रथम पुरुषाची ची तीनही रूपे लिहा.
- १०) लकारः किती आहेत?
- ११) धनिकः गृहे वसति। **अधि** उपसर्गाचा उपयोग करून वाक्य परिवर्तन करा.
- १२) विद्यालयः, परितः, उद्यानम्.....।
दिलेल्या शब्दांच्या सहाय्याने वाक्य बनवा.

प्रश्न ९ अ) पुढील प्रकाराकरिता/पदाकरिता कोणती विभक्ती वापरली जाते, ते लिहा.

(५ गुण)

- १) कर्म -
- २) सह, साकम्, सार्थम् -
- ३) वेळ व समय दर्शवण्यासाठी -
- ४) वियोग -
- ५) साधनम् -
- ६) क्रोध, द्रोह ईर्ष्या, असूया-

आ) कंसातील शब्दांची योग्य रूपे लिहा. (५ गुण)

- १) सा.....(देव) (पूजनम्) पूर्व स्नाति।
- २)(कार्यक्रम)(समाप्ति) अनन्तरं जनाः गच्छन्ति।
- ३) बालकः.....(पुस्तकम्) अध्ययनं करोति।
- ४) सा(वीणा) अभ्यस्यति।
- ५)(कुन्ती) पुत्रः कर्णः।
- ६) धनिकः.....(निर्धन) धनं ददाति।

प्रश्न १० अ) कोणत्याही पाच वाक्यांचा संस्कृतमध्ये अनुवाद करा. (५ गुण)

- १) मला व्याकरणाची गोडी आहे.
- २) मी खेळण्यासाठी मैदानावर जातो.
- ३) सुरेश अभिनय करत होता.
- ४) हत्तीने सिंहाला पाहिले
- ५) तिने पत्र पाठवले.
- ६) मी ग्रंथ बघून लिहितो.
- ७) मुलगा बसून वाचतो.

आ) किम्, कुत्र, कति, कदा, कुतः, कथम्, किमर्थम्? या सात प्रश्नवाचकांच्या उपयोगाने अधोरेखांकित वाक्यांशी संबंधित प्रश्नवाचक वाक्य संस्कृत मध्ये तयार करा.

(५ गुण)

- १) पितामहः परश्वः आगमिष्यति।
- २) मोहनः सुन्दरः अस्ति।
- ३) माला दश वाक्यानि अवदत्।
- ४) महिला आरोग्यार्थ योगासनं करोति।
- ५) राष्ट्रपतिः मुम्बईतः आगमिष्यति।
- ६) जनाः अयोध्यां गच्छन्ति।
